

Remissyttrande – En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal (SOU 2020:51)

Konsumentverket är i huvudsak positivt till den föreslagna implementeringen av direktivet om tillhandahållande av digitalt innehåll (2019/770/EU) och varudirektivet (2019/771/EU). Konsumentverket lämnar därutöver följande synpunkter.

Allmänt

Lagens namn

Konsumentverket anser att namnet på den nuvarande konsumentköplagen kan användas även på den nya lagen. Det namnet är inarbetat och väl känt hos konsumenter och näringsidkare. Konsumentverket anser inte att namnet på lagen behöver spegla hela dess tillämpningsområde och innehåll.

Begreppet köpare

I den nuvarande konsumentköplagen och i den föreslagna lagen används begreppet köpare till stor del istället för begreppet konsument. I övrig konsumentskyddande lagstiftning – konsumenttjänstlagen, försäkringsavtalslagen och distansavtalslagen med flera – används begreppet konsument. Även i de, till den nya lagen, bakomliggande direktiven används begreppet konsument konsekvent. Användningen av begreppet köpare i konsumentköplagen tycks ha historiska skäl men framstår i jämförelse med relevant lagstiftning som inkonsekvent. Konsumentverket anser att lagtexten blir mer konsekvent och förståelig om begreppet konsument genomgående används i den nya lagen och att det är lämpligt att genomföra ändringen nu när en stor genomarbetning görs.

Den nya lagens uppbyggnad

10 kapitlet i den föreslagna lagen är i stor omfattning uppbyggd på hänvisningar istället för att det materiella innehållet skrivs ut vid respektive

bestämmelse. Konsumentverket anser att det skulle underlätta förståelsen om bestämmelsernas innehåll istället skrevs ut. Konsumentverket menar att det är en stor fördel om lagstiftningen görs så lättillgänglig och lättförstådd som möjligt för att fler ska kunna tillgodogöra sig den. Att "korsläsa" hänvisningarna i 10 kapitlet mot övriga delar av lagen gör det svårt för läsaren att förstå innebörden av till exempel felreglerna för digitalt innehåll och digitala tjänster.

Förklaringar och exemplifiering

Den nuvarande konsumentköplagens tillämpningsområde utökas med digitalt innehåll, digitala tjänster och varor med digitalt innehåll. Det är komplexa begrepp som är svåra att förstå. Skälen i direktiven ger enligt Konsumentverket i många fall en tydligare beskrivning och exemplifiering än vad som ges i utredningen. Enligt kommittédirektiven skulle bestämmelserna och begreppen förklaras, tydliggöras och avgränsas i förhållande till andra produkter och tjänster. Konsumentverket anser att en utökad förklaring och exemplifiering av begreppen skulle underlätta förståelsen för vad lagen omfattar och hur den ska tillämpas.

Hur information ska lämnas

Konsumentverket anser att det ytterligare bör klargöras hur och i vilken form information ska lämnas enligt den föreslagna lagen. Lagen innehåller ett flertal bestämmelser om *att* information ska lämnas utan att närmare precisera *hur* det ska gå till, se exempelvis 10 kap 18 § och 4 kap 5 §.

Bevissvårigheter

Den föreslagna lagen innehåller regler som enligt Konsumentverkets bedömning kan innebära bevissvårigheter och därmed riskerar att bli svåra att tillämpa. Exempel på sådana bestämmelser är 4 kap 9 § 2 st som innehåller rekvisitet "inte har inverkat på köpet", 5 kap 3 § 3 st "den tid som köparen med fog kan förutsätta att säljaren säkerställer avtalsenligheten" och 5 kap 9 § 2 st "Köparen är inte skyldig att betala för normal användning av en vara som säljaren återtar." Konsumentverket noterar att lydelserna kommer från de bakomliggande direktiven men vill ändå framhålla att bestämmelserna kan komma att innebära svårigheter bland annat vad gäller bevisbördans placering.

Synpunkter på specifika bestämmelser

Undantag för spel, 1 kap 8 § 3 p

Lagen gäller inte "3. lotteri, vadhållning, kasinospel eller andra typer av spel". Den föreslagna lydelsen kan misstolkas som att exempelvis tv-spel omfattas av undantaget. Konsumentverket anser att lydelsen i artikel 3 punkt 5 d) i direktiv 2019/770 tydliggör att de spel som faktiskt avses är olika typer av hasardspel. En tänkbar formulering i lagen vore att lägga till "... andra typer av *liknande* spel."

Risken för varan, 2 kap 5 § 1 st

Konsumentverket anser att rubriken "Risken för varan" ger uttryck för det centrala i den aktuella bestämmelsen och att den sista meningen i första stycket, "Risken för varan går över på köparen när varan avlämnas.", bör placeras först. Konsumentverket anser att ordningsföljden i bestämmelsen på det sättet bättre speglar det faktiska händelseförloppet, dvs. först beskrivs riskövergången, därefter följderna av densamma.

Fel, vad konsumenten med fog kan förutsätta, 4 kap 2, 3 och 4 §§

16 § 3 st 3 p i konsumentköplagen är en mycket värdefull bestämmelse eftersom den fångar upp de fel som inte beskrivs i övriga delar av 16 §. När varan i något annat avseende än de som beskrivs tidigare i bestämmelsen avviker från vad konsumenten med fog kunnat förutsätta är varan felaktig. Konsumentverket anser därför att det vore värdefullt att behålla den bestämmelsen. I den föreslagna lagen motsvaras bestämmelsen av 4 kap 4 § i kombination med 4 kap 2 och 3 §§ men Konsumentverket anser inte att dessa bestämmelser fullt ut täcker in den nuvarande bestämmelsens tillämpningsområde. 16 § 3 st 3 p ger en möjlighet att mer allmänt göra en bedömning av felet medan felbedömningen i de nya bestämmelserna förvisso utgår från vad konsumenten med fog kan förutsätta, men bara i fråga om exempelvis hur varan är förpackad och vilka tillbehör den åtföljs av.

Version av digitalt innehåll, 4 kap 3 §

Enligt bestämmelsen ska digitalt innehåll eller tjänst i en vara med digitala delar tillhandahållas i den senaste versionen som fanns tillgänglig när avtalet ingicks, vilket Konsumentverket ser som positivt. Däremot anser Konsumentverket att möjligheten att avtala bort att den senaste versionen ska tillhandahållas som problematisk. Konsumentverket anser att det bör tydliggöras vilka konsekvenser parternas avtal om annan version får för felbedömningen vid bristande funktionalitet på grund av att en äldre version av innehållet eller tjänsten levereras.

Köp av levande djur, 4 kap 11 § samt 4 kap 13 § 3 st

Konsumentverket har noterat att det finns svårigheter när det gäller att vid försäljning av levande djur bedöma huruvida fel föreligger och tidpunkten för när fel har uppkommit. Konsumentverket anser dock att näringsidkaren har bättre möjligheter än konsumenten att göra sådana bedömningar. Konsumentverket menar mot denna bakgrund att konsumentköplagens regler precis som tidigare ska tillämpas fullt ut vid köp av levande djur, utan beloppsgränser, undersökningsplikt eller andra begränsningar.

Omvänd bevisbörda, 4 kap 13 §

Konsumentverket välkomnar att tiden med omvänd bevisbörda för ursprungligt fel förlängs från sex månader till ett år. Dock anser Konsumentverket att lagstiftaren bör ta den möjlighet som direktivet ger att förlänga tiden till två år. Bakgrunden är bland annat att konsumenten har

mycket svårt att bevisa ursprungligt fel. Detta gäller särskilt som varor har blivit mer tekniskt avancerade och att fastställa orsakerna till ett fel och tidpunkten för när felet uppstod därmed blivit svårare.

Att under två år från köpet lägga ansvaret på näringsidkaren att bryta presumtionen anser Konsumentverket vara balanserat, särskilt mot bakgrund av näringsidkarens större möjligheter att på ett fackmässigt sätt undersöka och felsöka varan. Att för konsumenten visa att det finns ett fel på exempelvis en smart-tv kan vara relativt okomplicerat. Det kan räcka att visa att tv:n inte startar eller att ljudet inte fungerar. Det är dock mer problematiskt för konsumenten att visa när felet uppstod. Näringsidkaren har större möjligheter att göra tekniska undersökningar för att belägga att det exempelvis är oförenligt med felets art att det skulle ha funnits vid avlämnandet.

Ur hållbarhetssynpunkt är det värdefullt att näringsidkare får ytterligare incitament att tillverka och sälja hållbara varor. En förlängd tid med större ansvar för näringsidkaren kan i förlängningen påverka utvecklingen mot mer hållbara varor och därmed även leda till en minskad belastning på näringsidkaren gällande reklamationer.

Garantier, 4 kap 14 §

Konsumentverket anser att det är positivt med klargörandet i 4 kap 14 § 2 st att konsumenten har möjlighet att vända sig till annan än säljaren med sina garantianspråk. Konsumentverket anser dock att det kan förtydligas att konsumenten har kvar sina rättigheter mot den säljande näringsidkaren även om garantianspråk riktas mot tillverkaren.

Det är positivt att garantiinformation i marknadsföring kan komma att anses som villkor för garantin. Den information konsumenten får i marknadsföringen av en produkt är en viktig del i dennes köpbeslut, tillsammans med priset och varans egenskaper. Att näringsidkaren efter den ursprungliga marknadsföringen kan lägga fram kompletteringar för att korrigera tidigare uppgifter är rimligt, men Konsumentverket menar dock att det bör tydliggöras hur sådana rättelser ska göras med befriande verkan. Om konsumenten har stött på marknadsföringen i en annons eller liknande, kan bestämmelsen uppfattas som att det räcker att näringsidkaren annonserar på samma sätt igen med korrigerad information för att rättelsen ska ha genomförts. Risken är dock stor att konsumenten i en sådan situation inte ser rättelsen.

Hävning, ringa fel, 5 kap 11 § 2 st

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 5 kap 11 § 2 st föreligger inte hävningsrätt för konsumenten om näringsidkaren visar att felet är ringa. I jämförelse med nuvarande lag anser Konsumentverket att detta kan innebära en försämring för konsumenten eftersom ett fel som objektivt sett framstår som ringa ändå kan vara av väsentlig betydelse för konsumenten ifråga. I en

sådan situation kommer konsumenten enligt de föreslagna reglerna gå miste om hävningsrätten jämfört med nuvarande bestämmelse.

Tillträde till konsumentens IT-miljö, 10 kap 7 §

Konsumentens skyldighet att samarbeta med näringsidkaren för att fastställa om det är brister i konsumentens IT-miljö som orsakar den bristande avtalsenligheten i digitalt innehåll är enligt Konsumentverket mycket långtgående i både direktiv 2019/770 och i utredningens förslag. Utredningens förslag implementerar förvisso direktivet till synes korrekt (se skälen p 60) men Konsumentverket anser, med tanke på att det kan innebära en säkerhetsrisk för konsumenten att släppa in näringsidkaren i den egna IT-miljön, att bestämmelsen kan vara till skada för konsumenten. Det går inte att bortse från att oseriösa näringsidkare kan utnyttja bestämmelsen för att få tillgång till konsumentens IT-miljö och därigenom orsaka konsumenten skada. Det bör endast i rena undantagsfall komma ifråga att näringsidkaren ska ha tillgång till konsumentens IT-miljö.

För att undvika felansvar kan det dessutom finnas ett incitament för näringsidkare att hävda fel i konsumentens IT-miljö. Sammantaget är det därför av vikt att tydligare beskriva hur samarbetet mellan näringsidkare och konsument ska gå till och hur konsumentens IT-miljö kan orsaka en bristande avtalsenlighet.

Användning av personuppgifter efter hävning, 10 kap 14 §

Konsumentverket anser att bestämmelsens utformning och användningen av ord som "aggregerats" och "genererats" gör att den är svår att begripa. Det bör därför klargöras vilka personuppgifter som omfattas av bestämmelsen och vad näringsidkaren kan göra med dessa efter att ett avtal har hävts.

Detta yttrande har beslutats av biträdande avdelningschefen Daniel Karfs . I handläggningen har också processrådet Johanna Nyblom , juristen Daniel Eliasson och föredragande juristen Magnus Karpe deltagit.

.....
Daniel Karfs
Beslutande

.....
Magnus Karpe
Föredragande